

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 22. september 2023
(OR. en)

13280/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0329(NLE)

ENV 1024
COMER 101
MI 772
ONU 62
CONSOM 326
SAN 532

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	22. september 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 542 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel Minamata elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi viiendal istungil seoses vastuvõetava otsusega, millega muudetakse kõnealuse konventsiooni A ja B lisa

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 542 final.

Lisatud: COM(2023) 542 final

Brüssel, 22.9.2023
COM(2023) 542 final

2023/0329 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel Minamata elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi viiendal istungil seoses vastuvõetava otsusega, millega muudetakse kõnealuse konventsiooni A ja B lisa

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolev ettepanek käsitleb otsust, millega määratakse kindlaks liidu nimel Minamata elavhõbedakonventsiooni (edaspidi „konventsioon“)¹ osaliste konverentsi viiendal istungil võetav seisukoht seoses konventsiooni A ja B lisa muutmise otsuste kavandatud vastuvõtmisega. Neis lisades on esitatud loetelud elavhõbedat sisaldavatest toodetest ja tootmisprotsessidest, milles kasutatakse elavhõbedat või selle ühendeid (edaspidi „elavhõbedaga seotud protsessid“), mille puhul on kehtestatud kas toodete järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevad või elavhõbedade kasutamist reguleerivad sätted².

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. Minamata elavhõbedakonventsioon

Konventsioon on peamine rahvusvaheline õigusraamistik, mille eesmärk on kaitsta inimeste tervist ja keskkonda elavhõbedade ja selle ühendite inimtekkelise heite laskmise eest õhku, vette ja pinnasesse. Selles käsitletakse elavhõbedade kogu olelusringi alates elavhõbedamaagi kaevandamisest kuni elavhõbedajäätmete kõrvaldamiseni.

Konventsioon jõustus 16. augustil 2017.

Euroopa Liit (edaspidi „liit“) on konventsiooni³ osaline, nagu ka enamik liikmesriike.

Vastavalt konventsioonile kohaldatakse elavhõbedat sisaldavate toodete suhtes kahte liiki piiranguid sõltuvalt sellest, kas need tooted on hõlmatud konventsiooni A lisa I või II osaga⁴.

- Elavhõbedat sisaldavaid tooteid (nt teatavad kompaktluminofoorlambid), mis on loetletud I osas, on vastavalt artikli 4 lõikele 1 keelatud toota, importida ja eksportida alates kõnealuses osas märgitud järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevadest.
- Elavhõbedat sisaldavate toodete suhtes, mis on loetletud A lisa II osas, kohaldatakse kõnealuses osas elavhõbedade kasutamise eritingimusi ja -piiranguid. Artikli 4 lõike 3 kohaselt võtavad konventsiooniosalised⁵ vajalikud meetmed nende tingimuste ja piirangute järgimiseks. Seni on A lisa II osas olnud loetletud ainult hambaamalgaam.

Konventsiooni kohaselt kohaldatakse elavhõbedaga seotud protsesside suhtes kahte liiki piiranguid sõltuvalt sellest, kas need on hõlmatud B lisa I või II osaga.

¹ Minamata konventsioon on kättesaadav aadressil:

<https://mercuryconvention.org/sites/default/files/2021-06/Minamata-Convention-booklet-rus-full.pdf>

² Käesolevas dokumendis hõlmab mõiste „elavhõbedade kasutamise reguleerimine“ üldiselt nõudeid, mis on sätestatud Minamata elavhõbedakonventsiooni A ja B lisa II osas.

³ Nõukogu 11. mai 2017. aasta otsus (EL) 2017/939 Minamata elavhõbedakonventsiooni Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 142, 2.6.2017, lk 4).

⁴ Käesolevas dokumendis sisalduvaid viiteid artiklitele ja lisadele käsitatakse viidetena Minamata elavhõbedakonventsiooni artiklitele ja lisadele, kui ei ole märgitud teisiti.

⁵ Käesolevas dokumendis tähendab mõiste „konventsiooniosalised“ elavhõbedakonventsiooni osalisi.

- Vastavalt artikli 5 lõikele 2 tuleb lõpetada elavhõbeda ja selle ühendite kasutamine B lisa I osas loetletud elavhõbedaga seotud protsessides (nt kloorleeliste tootmine) selles osas sätestatud järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevadeks.
- B lisa II osas loetletud elavhõbedaga seotud protsesside suhtes kohaldatakse seal osas kehtestatud elavhõbeda kasutamise nõudeid (nt põhimaavarana kaevandamisel saadud elavhõbedat ei kasutata). Konventsiooniosalised võtavad kooskõlas artikli 5 lõikega 3 meetmeid nende tingimuste ja nõuete täitmiseks, sealhulgas seoses üleminekuga elavhõbedavabadele protsessidele, kui konventsiooniosaliste konverentsil jõutakse järeldusele, et on olemas majanduslikult ja tehniliselt teostatavad alternatiivid.

Artikli 4 lõike 8 ja artikli 5 lõike 10 kohaselt tuli A ja B lisad läbi vaadata 16. augustiks 2022. Läbivaatamise käigus võtab konventsiooniosaliste konverents arvesse i) konventsiooniosaliste esitatud muudatusettepanekuid, mis on tehtud artikli 4 lõike 7 ja artikli 5 lõike 9 alusel, ii) konventsiooniosaliste edastatud teavet elavhõbedat sisaldavate toodete ja elavhõbedaga seotud protsesside ning nende alternatiivide kohta vastavalt artikli 4 lõikele 4 ja artikli 5 lõikele 4, ning iii) tehniliselt ja majanduslikult teostatavate elavhõbedavabade alternatiivide kättesaadavust, arvestades samas keskkonnale ja inimeste tervisele tekkivat ohtu ja saadavat kasu.

2.2. Konventsiooniosaliste konverents

Konventsiooniosaliste konverents täidab talle konventsiooniga määratud ülesandeid. Selleks arutab ja võtab konventsiooniosaliste konverents muu hulgas mis tahes meetmeid, mis võivad olla vajalikud konventsiooni eesmärkide saavutamiseks.

Vastavalt konventsiooni artiklile 28 ning kodukorda⁶ käsitlevale otsusele MC-1/1, mis võeti vastu konventsiooniosaliste konverentsi esimesel istungil (24.–29. september 2017),⁷ on igal konventsiooniosalisel üks hääli. Samas Euroopa Liidul kui piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonil on tema pädevusse kuuluvates küsimustes nii palju hääli, kui palju tema liikmesriike on konventsiooniga ühinenud. Liit ei kasuta oma hääleõigust, kui seda kasutab tema mis tahes liikmesriik, ja vastupidi.

2.3. Konventsiooniosaliste konverentsi kavandatavad aktid

A ja B lisa läbivaatamise käivitamiseks võttis konventsiooniosaliste konverents oma kolmandal istungil (25.–29. november 2019) vastu otsuse MC-3/1,⁸ millega luuakse tehnilistest ekspertidest koosnev ajutine töörühm, et jätkata arutelusid elavhõbedat sisaldavate

⁶ Minamata elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi esimesel istungil vastu võetud otsus MC-1/1 – Kodukord (22. november 2017), kättesaadav aadressil: <https://mercuryconvention.org/sites/default/files/documents/decision/UNEP-MC-COP1-Dec1-RulesProcedure.EN.pdf>.

⁷ Minamata elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi esimene istung (Genf, Šveits 24.–29. september 2017), kättesaadav aadressil: <https://mercuryconvention.org/en/meetings/cop1>.

⁸ Minamata elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi kolmandal istungil vastu võetud otsus MC-3/1 – A ja B lisa läbivaatamine (UNEP/MC/COP3/Dec. 1), kättesaadav aadressil: <http://www.mercuryconvention.org/Meetings/COP3/Decisions/tabid/8654/language/en-US/Default.aspx>.

toodete ja elavhõbedaga seotud protsesside üle istungitevahelisel perioodil, mis eelnes neljandale istungile. Sellele rühmale antud volitused hõlmasid eelkõige konventsiooniosaliste poolt artikli 4 lõigete 4 ja 7 ning artikli 5 lõigete 4 ja 9 kohaselt esitatud teabe täpsustamist ja korrastamist. Tuginedes ekspertide töö tulemustele ja konventsiooniosaliste ettepanekutele,⁹ sealhulgas Euroopa Liidu ettepanekutele,¹⁰ mis esitati enne elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi neljandat istungit (21.–25. märts 2022), võttis elavhõbedakonventsiooni osaliste konverents vastu otsuse MC-4/3¹¹.

Otsuse MC-4/3 punkt 5

Konventsiooniosalised leppisid kokku, et A lisa I osasse lisatakse täiendavalt neli elavhõbedat sisaldavat toodet (vt alloleva tabeli vasak veerg). Kuna konventsiooniosalised ei saavutanud konverentsi neljandal istungil konsensust järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevade suhtes, otsustati vastavalt otsuse MC-4/3 punktile 5 lükata arutelu nende kuupäevade üle edasi konventsiooniosaliste konverentsi viiendale istungile ning lähtuda kavandatud kuupäevadest (vt alloleva tabeli parem veerg).

<i>Elavhõbedat sisaldavad tooted</i>	<i>Kuupäev, pärast mida toote valmistamine, import ega eksport ei ole lubatud (järkjärgulise kõrvaldamise kuupäev)</i>
Tsinkhõbeoksiid-nööpelemendid, mille elavhõbedasisaldus on < 2 %, ja tsinkõhk-nööpelemendid, mille elavhõbedasisaldus on < 2 %;	[2025] [2029]
Väga suure täpsusega mahtuvuse ja kao mõõtmissillad ning kõrgsageduslikud raadiosageduslülitid ja -releed seire- ja juhtimisseadmetes, mille elavhõbedasisaldus on kuni 20 mg silla, lüliti või rele kohta [välja arvatud need, mida kasutatakse teadus- ja arendustegevuseks]	[2025]
Üldotstarbelised sirged luminofoorlambid: (a) halofosfaatluminofooriga, võimsusega ≤ 40 W, elavhõbedasisaldusega üle 10 mg lambi kohta (b) halofosfaatluminofooriga, ≤ 40 W	[2025] [2027] [2030]
Üldotstarbelised sirged luminofoorlambid: (a) kolme luminofooriga, võimsusega ≤ 60 W, elavhõbedasisaldusega kuni 5 mg lambi kohta	[2027] [2030]

⁹ Aafrika piirkonna, Kanada ja Norra ettepanekud Minamata elavhõbedakonventsiooni A lisa I ja II osa muutmiseks on kättesaadavad aadressil: <https://mercuryconvention.org/en/meetings/cop4#cop-documents>.

¹⁰ UNEP/MC/COP.4/26/Add1 Euroopa Liidu ettepanek muuta Minamata elavhõbedakonventsiooni A lisa I ja II osa ning B lisa I osa on kättesaadav aadressil: <https://mercuryconvention.org/en/documents/proposal-european-union-amend-part-i-annex-part-ii-annex-and-part-i-annex-b-minamata>.

¹¹ Minamata elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi neljandal istungil vastu võetud otsus MC-4/3 A ja B lisa läbivaatamise ja muutmise kohta (UNEP/MC/COP4/detsember 3) on kättesaadav aadressil: https://mercuryconvention.org/sites/default/files/documents/decision/4_Dec3_Amendment.English.pdf.

Otsuse MC-4/3 punkt 6

Elavhõbedaga seotud protsesside osas otsustasid konventsiooniosalised kaaluda elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi viiendal istungil, kas lisada polüuretaani tootmine elavhõbedat sisaldavate katalüsaatorite abil B lisa I osasse kui protsess, mis tuleb lõpetada teatavaks kuupäevaks, mil on otsustatud selline tootmine järk-järgult lõpetada.

Lisaks eespool nimetatud otsuse MC-4/3 punktidele 5 ja 6 peavad konventsiooniosalised kavandatavate aktide üle läbirääkimiste pidamisel ja nende aktide väljatöötamisel kaaluma elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi viiendal istungil Aafrika piirkonna poolt enne nimetatud kohtumist kooskõlas artikli 4 lõikega 7 esitatud ettepanekut¹². Selles ettepanekus on esitatud soovitusel A lisa I ja II osa muutmiseks.

2.4. Aafrika piirkonna ettepanek

Muudatusettepanekud seoses A lisa I osaga

Aafrika piirkond teeb ettepaneku lisada A lisa I osasse kuus tootekategooriat koos nende järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevadega.

<i>Elavhõbedat sisaldavad tooted</i>	<i>Kuupäev, pärast mida toote valmistamine, import ega eksport ei ole lubatud (järkjärgulise kõrvaldamise kuupäev)</i>
Kosmeetikatooted, sealhulgas nahapleegitusseebid ja -kreemid, ei hõlma kosmeetikatooteid silmapiirkonna jaoks, milles elavhõbedat kasutatakse säilitusainena, ning tõhusad ja ohutud asendavad säilitusained ei ole kättesaadavad	2025
Hambaamalgaam	2030
Üldotstarbelised kompaktluminofoorlambid, mille võimsus on > 30 W	2025
Üldotstarbelised sisseehitatud liiteseadised kompaktluminofoorlambid, mille võimsus on ≤ 30 W ja elavhõbedasisaldus ei ületa 5 mg ühe valguselemendi kohta	2025
Üldotstarbelised sirged luminofoorlambid: (b) kolme luminofooriga, ≥60 W	2026
Üldotstarbelised painutatud luminofoorlambid (nt U- ja O-kujulised): (a) kolme luminofooriga, kõik võimsused (b) halofosfaatluminofooriga, kõik võimsused	2026

Muudatusettepanekud seoses A lisa II osaga

¹² Aafrika piirkonna ettepanek muuta A lisa I ja II osa on kättesaadav aadressil: <https://mercuryconvention.org/en/meetings/cop5>.

Aafrika piirkond esitas ka ettepaneku lisada A lisa II osasse i) üks uus elavhõbedat sisaldavate toodete kategooria, st kosmeetikatooted koos kaubanduspiirangutega ja ii) täiendavad nõuded hambaamalgaami kohta.

<i>Elavhõbedat sisaldavad tooted</i>	<i>Ettepanekud</i>
Kosmeetikatooted, sealhulgas nahapleegitusseebid ja -kreemid, ei hõlma kosmeetikatooteid silmapiirkonna jaoks, milles elavhõbedat kasutatakse säilitusainena, ning tõhusad ja ohutud asendavad säilitusained ei ole kättesaadavad.	Meetmed, mida konventsiooniosaline peab võtma elavhõbedat sisaldavate kosmeetikatoodete müügi ja pakkumise järkjärguliseks lõpetamiseks nii kohalikel turgudel kui ka veebiplatvormidel. i. Seada riiklikud eesmärgid müügi ja pakkumise järkjärguliseks lõpetamiseks, ning viia ellu kaks või enam järgmistest tegevustest: a. töötada välja strateegia turunduse, reklaami ja väljapaneku takistamiseks ning seda rakendada; b. koostada ja avaldada elavhõbedat sisaldavaid kosmeetikatooteid puudutavad nõuanded, kõrvaldada sellised tooted, koostada ja avaldada keelatud aineid sisaldavate toodete loetelud; c. litsentsida kosmeetika- ja ilutoodete tootmisrajatise ja kiita heaks toote koostisained; d. kaasata veebiplatvorme tooteohutuse deklaratsioonide väljatöötamisse ja rakendamisse. ii. Koordineerida ministeeriumidevahelist, kahepoolset ja/või piirkondlikku koostööd toodete järkjärguliseks kasutuselt kõrvaldamiseks. iii. Suurendada arstide, nahaarstide ja ilukeskuste, samuti tarbijate ja pereliikmete teadlikkust nahka pleegitavate toodete kasutamisega kaasnevatest ohtudest.
Hambaamalgaam	Hambaamalgaami käsitlevad täiendavad sätted i. Esitada sekretariaadile riiklik kava meetmete kohta, mida konventsiooniosalised kavatsevad rakendada hambaamalgaami kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks. ii. Välistada või keelata hambaamalgaami kasutamine, võttes valitsuste ravikindlustuspoliitika ja -programmide raames asjakohaseid meetmeid.

3. LIIDU NIMEL VÕETAV SEISUKOHT

Liidu eesmärk on lõpetada järk-järgult elavhõbedat kasutamine liidu ja üleilmsel tasandil, kui on olemas praktiliselt rakendatavad alternatiivid,¹³ tehes seda võimalikult kiiresti ja täielikult. Selle eesmärgi saavutamise eeldab eelkõige elavhõbedat sisaldavate toodete järkjärgulist kasutusest kõrvaldamist ning üleminekut elavhõbedaga seotud protsessidelt

¹³ Vt [nõukogu 14. märtsi 2011. aasta järeldused „Ühenduse elavhõbedaalase strateegia läbivaatamine“](#).

elavhõbedavabadele protsessidele, kui see on kättesaadav, majanduslikult ja tehniliselt teostatav ning on olemas alternatiivid, mis ei ohusta inimeste tervist ega keskkonda.

Üleilmsel tasandil selle eesmärgini jõudmiseks tehtavad edusammud aitaksid saavutada Euroopa rohelises kokkuleppes¹⁴ sätestatud nullsaaste eesmärki mürgivaba keskkonna saavutamiseks. Need aitaksid ka ellu viia ELi 2020. aasta kestlikkust toetavat kemikaalistrateegiat,¹⁵ milles Euroopa Komisjon on kohustunud säilitama rahvusvahelisel tasandil juhtrolli kemikaalide keskkonnahoidlikul käitlemisel.

Konventsiooni A lisa (milles on esitatud loetelu elavhõbedat sisaldavatest toodetest, mille suhtes kohaldatakse valmistamis-, impordi- ja ekspordikeeldu või elavhõbeda kasutamist käsitlevaid nõudeid) läbivaatamine

Liidu nimel võetav seisukoht põhineb järgmisel.

- Elavhõbedat käsitleva määruse (EL) 2017/852 (edaspidi „elavhõbedamäärus“)¹⁶ II lisal, millega on üle võetud konventsiooni A lisa (I osa), on laiem kohaldamisala kui konventsioonil, kuna see hõlmab arvukamaid elavhõbedat sisaldavaid tooteid (nt nõõpelemendid).
- Ettepanekus, mille liit edastas (2020. aasta märtsis) kooskõlas otsusega MC-3/1,¹⁷ on nimetatud mitut muud elavhõbedat sisaldavat toodet, mille puhul on olemas teostatavad ja kasulikud elavhõbedavabad asendustooted, sealhulgas tooteid, mille laskmine siseturule ja importimine on juba keelatud,^{18/19} nt vastavalt direktiivile 2011/65/EL²⁰ ja määrusele (EÜ) nr 1907/2006 (REACH),²¹ kuid mille suhtes valmistamis- ja ekspordikeeldu veel ei kohaldata.

¹⁴ Komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatis „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

¹⁵ Komisjoni 14. oktoobri 2020. aasta teatis „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas“ (COM(2020) 667 final).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/852 elavhõbeda kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1102/2008 (ELT L 137, 24.5.2017, lk 1).

¹⁷ ELi ettepanek, mis käsitleb elavhõbedat sisaldavaid tooteid ning tootmisprotsesse, milles kasutatakse elavhõbedat või selle ühendeid (märts 2020) on kättesaadav aadressil: http://www.mercuryconvention.org/Portals/11/documents/meetings/COP4/submissions/EU_AnnexAB.pdf.

¹⁸ Mõiste „siseturule laskmine“ hõlmab elavhõbedat sisaldavate toodete turule laskmist reguleerivate ELi õigusaktide kohast importi.

¹⁹ Asjakohaste ELi õigusaktide täieliku loetelu leiab mõjuhinnaangut sisaldavast komisjoni talituste töödokumendist „Ratification and Implementation by the EU of the Minamata Convention on Mercury Accompanying the document Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on mercury, and repealing Regulation (EC) No 1102/2008“ (SWD(2016) 17 final, 2. veebruar 2016).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/65/EL teatavate ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta elektri- ja elektroonikaseadmetes (ELT L 174, 1.7.2011, lk 88).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).

- Komisjoni 14. juuli 2023. aasta delegeeritud määrus (EL) .../..., millega muudetakse määrust (EL) 2017/852 (C(2023)4683 final),²² millega võeti kooskõlas elavhõbedamääruse artikliga 20 üle otsus MC-4/3.

Aafrika piirkonna ettepanek, milles käsitletakse elavhõbedat sisaldavate tooteid ja soovitatakse muuta A lisa I osa, on kooskõlas liidu õigustikuga (nt elavhõbedat sisaldavate lampide suhtes tehtud erandite uuendamise taotlused on vastavalt ohtlike ainete kasutamise piiramise direktiivile tagasi lükatud) või puudutavad selliste elavhõbedat sisaldavate toodete järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist, mille puhul on käsil õigusaktide muutmine eesmärgiga kehtestada liidu tasandil sarnane keeld.

Aafrika piirkonna ettepaneku muude osade puhul, milles käsitletakse A lisa II osa muutmist, on teatavad sätted kooskõlas liidu õigustikuga, sealhulgas:

- riiklikud kavad meetmete kohta, mida konventsiooniosalised kavatsevad rakendada hambaamalgaami kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks (elavhõbedamääruse artikli 10 lõige 3);
- riiklike eesmärkide seadmine kosmeetikatoodete müügi ja pakkumise järkjärguliseks lõpetamiseks, sealhulgas, kuid mitte ainult, kaks või enam järgmistest tegevustest:
 - töötada välja strateegia turunduse, reklaami ja väljapaneku takistamiseks ning seda rakendada;
 - kaasata veebiplatvorme tooteohutuse deklaratsioonide väljatöötamisse ja rakendamisse.

Liidu õigustik ei hõlma siiski muid sätteid, näiteks:

- vajadust välistada või keelata hambaamalgaami kasutamine võttes valitsuste ravikindlustuspoliitika ja -programmide raames asjakohaseid meetmeid;
- kosmeetikatoodete puhul
 - vajadust koordineerida ministriumidevahelist, kahepoolset ja/või piirkondlikku koostööd toodete järkjärguliseks kasutuselt kõrvaldamiseks;
 - Suurendada arstide, nahaarstide ja ilukeskuste, samuti tarbijate ja pereliikmete teadlikkust nahka pleegitavate toodete kasutamisega kaasnevatest ohtudest.

Nendel sätetel ei ole õiguslikku mõju liidu õigustikule. Näiteks kuulub elavhõbedamääruse artikli 19 punkti b kohaselt tervishoiuteenuste ja arstiabi korraldamine ja osutamine liikmesriikide pädevusse. Käesoleva nõukogu otsuse ettepanek neid seetõttu ei puuduta.

A lisa muutmine loob võimalusi elavhõbedat edasise kasutamise ja sellega seotud saaste vähendamiseks kogu maailmas, kui

²² Komisjoni 14. juuli 2023. aasta delegeeritud määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/852 seoses elavhõbedat sisaldavate toodetega, mille suhtes kohaldatakse tootmis-, impordi- ja ekspordikeeldu (C(2023)4683 final).

- (1) vähendada lõhet kehtivate, rohkem edasi arendatud liidu õigusaktide ja konventsiooni vahel, lisades konventsiooni A lisa I osasse tooted, mis on liidu elavhõbedamääruse II lisas juba loetletud;
- (2) lisada konventsiooni A lisa I osasse tooted, mille suhtes liidu elavhõbedamääruse kohast valmistamis- ja ekspordikeeldu veel ei kohaldata, kuid mida sellegipoolest ei tohi enam lasta liidu turule või mille puhul on käsil õigusaktide muutmine eesmärgiga kehtestada liidu tasandil sarnane keeld.

Seega on liidu nimel konventsiooniosaliste konverentsi viiendal istungil võetav seisukoht toetada selliste aktide vastuvõtmist, mille eesmärk on laiendada konventsiooni A lisa kohaldamisala, lisades sellesse elavhõbedat sisaldavad tooted, mille valmistamine ja millega kauplemine on liidu elavhõbedamääruse II lisa kohaselt juba keelatud või mille liidu turule laskmine on juba keelatud või mille puhul on käsil õigusaktide muutmine eesmärgiga kehtestada liidu tasandil sarnane keeld ning mille saab asendada majanduslikult ja tehniliselt teostatavate asendustoodetega, mis ei ohusta keskkonda ega inimeste tervist.

B lisa (milles on esitatud loetelu elavhõbedaga seotud protsessidest, mille suhtes kohaldatakse järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevi või elavhõbeda kasutamist käsitlevaid nõudeid) muutmise

Liidu nimel võetav seisukoht põhineb järgmisel.

Konventsiooni artikli 5 lõiked 2 ja 3 ning B lisa on võetud liidu õigusesse, eelkõige elavhõbedamääruse artikli 7 lõigetesse 1 ja 3 ning III lisasse, üle rangemalt.

Esiteks, kui konventsiooni B lisa hõlmab viit konkreetset elavhõbedaga seotud protsessi (kloorleeliste, atseetaldehüüdi, vinüülkloriidi monomeeri, alkoholaatide ja polüuretaani tootmine), siis elavhõbedamääruse III lisa sisaldab üldsätet, millega keelatakse alates kindlaksmääratud järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevadest elavhõbeda ja selle ühendite kasutamine kõigis liidu tootmisprotsessides, kui neid kasutatakse katalüsaatorina (alates 1. jaanuarist 2018) või elektroodina (alates 1. jaanuarist 2022). Selle keelu kohaldamisala on seega liidu õiguses piiritlemata.

Teiseks, kuigi elavhõbedamääruse III lisas on sätestatud alkoholaatide tootmise puhul järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevadest mitu erandit, on see säte võrreldes konventsiooni B lisaga rangem. Lisaks, kui elavhõbedamääruse kohaselt on keelatud kasutada elavhõbedat katalüsaatorina polüuretaani tootmisel alates 1. jaanuarist 2018, siis konventsioonis on kehtestatud üksnes elavhõbeda kasutamise piirang ning öeldud, et konventsiooniosalised seavad eesmärgiks kõrvaldada elavhõbe järk-järgult kasutuselt 16. augustiks 2027 (polüuretaani puhul) või lõpetavad järk-järgult elavhõbeda kasutamise viie aasta jooksul pärast seda, kui konventsiooniosaliste konverents on otsustanud, et elavhõbedavabad asendusprotsessid on muutunud tehniliselt ja majanduslikult teostatavaks (vinüülkloriidi monomeeri ja alkoholaatide puhul).

B lisa muutmise annab võimaluse vähendada elavhõbeda tööstuslikku kasutamist. Selle saavutamine võimaldab vähendada lõhet kehtivate, rohkem edasi arendatud liidu õigusaktide ja konventsiooni vahel, lisades konventsiooni B lisasse vinüülkloriidi monomeeri, alkoholaatide ja polüuretaani tootmise jaoks, mille puhul kasutatakse elavhõbedat, järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevad kooskõlas liidu õigustikuga ning kaaludes

olemasolevaid tehniliselt ja majanduslikult teostatavaid elavhõbedavabu asendusprotsesse, mida on nimetatud liidu poolt 2020. aasta märtsis otsuse MC-3/1 alusel esitatud ettepanekus;

Seega on liidu nimel elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi viienda istungil võetav seisukoht toetada selliste õigusaktide vastuvõtmist, mille eesmärk on kehtestada elavhõbeda abil poliüuretaani tootmise järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kuupäev.

4. ÕIGUSLIK ALUS

4.1. 4.1. Menetlusõiguslik alus

4.1.1. Põhimõtted

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9 on reguleeritud otsused, millega „kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku“.

Mõiste „õigusliku toimega aktid“ hõlmab akte, millel on õiguslik toime asjaomase organi suhtes kehtiva rahvusvahelise õiguse normide alusel. Siia kuuluvad ka sellised õiguslikud vahendid, mis ei ole rahvusvahelise õiguse kohaselt siduvad, aga mis „võivad mõjutada otsustavalt liidu seadusandja vastu võetud õigusaktide sisu“²³.

4.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Konventsiooniosaliste konverents on Minamata elavhõbedakonventsiooni kohaselt loodud organ.

Aktid, mille konventsiooniosaliste konverents peab vastu võtma, on õigusliku toimega aktid, sest konventsiooniosalised peavad võtma meetmeid, et tagada nende rakendamine ja täitmine.

Kavandatavad aktid ei täienda ega muuda lepingu institutsioonilist raamistikku.

Seega on kavandatava otsuse menetlusõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 9.

4.2. Materiaalõiguslik alus

4.2.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatava akti eesmärgist ja sisust, mida liidu nimel võetav seisukoht puudutab. Kui kavandatava aktiga taotletakse kahte eesmärki või reguleeritakse kahte valdkonda ning ühte neist võib pidada peamiseks, samas kui teine on kõrvalise tähtsusega, peab ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohasel otsusel olema üksainus, nimelt peamise või ülekaaluka eesmärgi või valdkonna tõttu nõutav materiaalõiguslik alus.

4.2.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatavate aktide peamine eesmärk ja sisu on seotud keskkonna ja inimeste tervise kaitsega.

Seepärast on esildatud otsuse materiaalõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 192 lõige 1.

²³ Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punktid 61–64.

4.3. Kokkuvõte

Kavandatava otsuse õiguslik alus peaks olema Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1 koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel Minamata elavhõbedakonventsiooni osaliste konverentsi viiendal istungil seoses vastuvõetava otsusega, millega muudetakse kõnealuse konventsiooni A ja B lisa

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1 koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Liit sõlmis Minamata elavhõbedakonventsiooni (edaspidi „konventsioon“) vastavalt nõukogu otsusele 2017/939/EL²⁴ ja see jõustus 16. augustil 2017.
- (2) Vastavalt kodukorda käsitlevale otsusele MC-1/1, mis võeti vastu konventsiooniosaliste konverentsi esimesel istungil, peaksid konventsiooniosalised tegema kõik selleks, et jõuda kõigis sisulistes küsimustes kokkuleppele konsensuse teel.
- (3) Konventsiooni artikli 4 lõike 8 ja artikli 5 lõike 10 kohaselt peaks konventsiooniosaliste konverents vaatama 16. augustiks 2022 läbi konventsiooni A ja B lisa ja ta võib kaaluda nende lisade muudatusi, võttes arvesse konventsiooniosaliste poolt konventsiooni artikli 4 lõike 7 ja artikli 5 lõike 9 kohaselt esitatud ettepanekuid, konventsiooni sekretariaadi poolt konventsiooni artikli 4 lõike 4 ja artikli 5 lõike 4 kohaselt kättesaadavaks tehtud teavet ning tehniliselt teostatavate ja majanduslikult otstarbekate elavhõbedavabade alternatiivide kättesaadavust, arvestades samas keskkonnale ja inimeste tervisele tekkivat ohtu ja saadavat kasu.
- (4) Liit esitas 30. aprillil 2021 konventsiooni sekretariaadile ettepaneku²⁵ muuta konventsiooni A ja B lisa kooskõlas konventsiooni artikli 4 lõikega 7 ja artikli 5 lõikega 9. Konventsiooni A lisa muutmiseks tehtud liidu ettepaneku eesmärk on laiendada selle kohaldamisala täiendavatele elavhõbedat sisaldavatele toodetele koos seonduvate kasutusest kõrvaldamise kuupäevade või elavhõbedat reguleerivate meetmetega. Konventsiooni B lisa muutmiseks tehtud liidu ettepaneku eesmärk on kehtestada kasutusest kõrvaldamise kuupäev polüuretaani tootmisele elavhõbedat sisaldavate katalüsaatorite abil.

²⁴ Nõukogu 11. mai 2017. aasta otsus (EL) 2017/939 Minamata elavhõbedakonventsiooni Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 142, 2.6.2017, lk 4).

²⁵ Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/727, mis käsitleb Euroopa Liidu nimel ettepanekute esitamist Minamata elavhõbedakonventsiooni A ja B lisa muutmiseks seoses toodetega, mis sisaldavad elavhõbedat, ja tootmisprotsessidega, milles kasutatakse elavhõbedat või elavhõbedaaühendeid (ELT L 155, 5.5.2021, lk 23).

- (5) Konventsiooniosaliste konverentsi neljanda istungi teises osas vastu võetud otsusega MC-4/3²⁶ lisati konventsiooni A lissasse (I osa) kaheksa uut elavhõbedat sisaldavat toodet.
- (6) Nelja elavhõbedat sisaldava toote puhul ei õnnestunud siiski järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevade osas kokkulepet saavutada. Otsusega MC-4/3 lükati otsuse tegemine järkjärgulise kasutusest kõrvaldamise kuupäevade osas edasi konventsiooniosaliste konverentsi viiendale istungile (31. oktoober – 3. november).
- (7) Otsusega MC-4/3 lükati konventsiooniosaliste konverentsi viiendale istungile edasi ka otsuse tegemine selle kohta, kas lisada B lisa I osasse polüuretaani tootmine elavhõbedat sisaldavate katalüsaatorite abil.
- (8) Aafrika piirkond on esitanud uue ettepaneku konventsiooni A lisa muutmiseks kooskõlas konventsiooni artikli 4 lõikega 7. Ettepanekus käsitletakse kosmeetikatooteid, hambaamalgaami ja elavhõbedat sisaldavaid lampe ning tehakse ettepanek A lisa I ja II osa uue sõnastuse kohta.
- (9) Liit peaks toetama konventsiooni A ja B lisa muudatusi niivõrd, kuivõrd need on kooskõlas liidu esitatud ettepanekuga,²⁷ liidu õigustikuga või ELi poliitikaga.
- (10) Aafrika piirkonna ettepanekus osutatud ulatuses peaks liit toetama konventsiooni A lisa muudatusi, mis hõlmavad lampe, kosmeetikatooteid ja hambaamalgaami.
- (11) Konventsiooniosalised kaaluvad konventsiooniosaliste konverentsi viiendal istungil konventsiooni A lisa muutmist käsitleva otsuse vastuvõtmist.
- (12) On asjakohane määrata kindlaks seisukoht, mis võetakse liidu nimel konventsiooniosaliste konverentsi viiendal istungil, sest kavandataval otsusel on vastuvõtmise korral õiguslikud tagajärjed, kuna konventsiooniosalised peavad võtma meetmeid selle rakendamiseks riiklikul või piirkondlikul või mõlemal tasandil,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Seisukoht, mis võetakse liidu nimel konventsiooniosaliste konverentsi viiendal istungil, on toetada konventsiooni A lisa muutmist käsitleva sellise otsuse vastuvõtmist, mis:

– on kooskõlas liidu õigustikuga või

– on kooskõlas nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsusega (EL) 2021/727 või

– toetab Aafrika piirkonna poolt konventsiooni artikli 4 lõike 7 kohaselt esitatud ettepanekus osutatud sellistesse kategooriatesse kuuluvate elavhõbedat sisaldavate lampide järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist, mille puhul on elavhõbedat kasutamist käsitlevate erandite pikendamise taotlused direktiivi 2011/65/EL kohaselt tagasi lükatud, või

– toetab hambaamalgaami järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist.

²⁶ Otsus MC-4/3: Review and amendment of annexes A and B to the Minamata Convention on Mercury, 25. märts 2022.

²⁷ Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/727, mis käsitleb Euroopa Liidu nimel ettepanekute esitamist Minamata elavhõbedakonventsiooni A ja B lisa muutmiseks seoses toodetega, mis sisaldavad elavhõbedat, ja tootmisprotsessidega, milles kasutatakse elavhõbedat või elavhõbedat sisaldavaid (ELT L 155, 5.5.2021, lk 23).

Artikkel 2

Artiklis 1 osutatud seisukoha täpsustamises võivad liidu esindajad kokku leppida ilma nõukogu täiendava otsuseta, võttes arvesse konventsiooniosaliste konverentsi viienda istungi käigus toimuvaid arenguid ja konsulteerides liikmesriikidega kohapeal toimuvatel koordineerimiskoosolekutel.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*